

TÜRKİYE'DE REKREASYONA BAKIŞ AÇISI VE GELİŞİMİ

ZORBA E., (2007) *Türkiye'de Rekreasyona Bakış Açısı ve Gelişimi*, Gazi Haber Dergisi,

Eylül 2008 ss. 52-55.

* **Prof. Dr. Erdal ZORBA** **Gazi Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Yüksek Okulu-ANKARA* ,
www.erdalzorba.com erdalzorba@gazi.edu.tr

Giriş

Ülkelerin özellikle sosyal hayatlarında, gelişmişlik derecelerine paralel olarak gittikçe önemi artan rekreasyon, çeşitli ülkelerde ya aynı isim altında ya da eğlence sanat, kültürel faaliyetler ile birlikte beden eğitimi sporda, dans, avcılık, balık tutma vs. gibi serbest zamanların bileşenleri ile ifade edilmektedir.

Serbest zamanın üç önemli fonksiyonu vardır; dinlenme veya kendini bırakma, eğlenme, kendini geliştirme. Serbest zamanları değerlendirme diye adlandırılan bu önemli fonksiyon nasıl gerçekleştirilir ve nedir? Serbest zaman sırasında geliştirilen zihniyet ve yetenekler sadece birey için değerli olmayıp aynı zamanda bireyin bir parçası olduğu toplum içinde çok önemlidir. Bu nedenle toplumlar serbest zamanlarda yapılan “rekreasyon etkinlikleri” ile yakından ilgilidir.

Ülkemizde ki Rekreasyon kavramının gelişmesi ve Rekreasyon açısından gelişmiş ülkelere yetişebilmesi için öncelikle bu kavramın, tüm halk kitleleri tarafından anlaşılması bilimsel olarak ilkelerinin ve yapılaş şekillerinin öğretilmesi, çeşitlerinin sınıflandırılması gerekmektedir. Ülkemizde Rekreasyon sektörü ile ilgili alanlarda bu iş için bilimsel ortamlarda yetiştirilmiş, teknolojik gelişmelere ayak uydurabilecek, akademik yeterliliğe sahip Rekreasyon uzmanı ihtiyacı görülmektedir.

Çok çeşitlilik arz eden, kişilerin ilgi, dürtü, amaç ve katılım şekillerine ve daha bir çok faktörlere göre değişik anlayışlar sergileyebilen rekreasyonun özellikleri konusunda, ortak bir noktaya ulaşma zorlukları bulunmaktadır.

TÜRKİYE'DE REKREASYONUN GELİŞİM

Türkiye cumhuriyetinin kurulması Türk toplumunun rekreasyonel yaşamında yeni bir dönemin başlangıcı olarak kabul edilebilir. Nitekim büyük komutan ve devlet adamı Atatürk'ün liderliğinde her alanda gerçekleştirilen devrimler, yüzyıllardır oluşan geleneksel yaşam biçimlerine önemli etki etmiştir.

Ülkemizde günün şartları içerisinde Rekreatif etkinlikler; Gençlik ve Spor Genel Müdürlükleri, Gençlik kampları, Turizm bölgelerinde turizm uygulamaları, gönüllü kuruluşlar, genellikle büyük şehirlerde açılan gym center, fitness center, oyun kulüpleri v.b. ve en önemlisi de üniversitelerin Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulları bünyesinde kurulan Öğretmenlik ve Rekreasyon bölümleri tarafından yürütülmektedir. Son zamanlarda kampus üniversitelerinde öğrencilere yönelik; rekreatif yarışmalar, eğlenceler tiyatro faaliyetleri, turnuvalar şeklinde “kampus rekreasyonu adı altında yapılmaktadır. Gelişmiş ülkelerdeki üniversitelerde bu organizasyonlar Rekreasyon bölümleri tarafından organize edilmektedir.

Gençlik Spor Genel Müdürlükleri her yıl uluslararası alanda ve ülke içinde birçok sportif rekreatif etkinlik içeren turnuvalar şampiyonalar düzenlemektedir. Gençlik Spor Genel Müdürlükleri bünyesinde faaliyet gösteren spor federasyonları da yıl içerisinde benzer rekreatif etkinlikler organize etmektedir.

Yurdumuzun değişik bölgelerinde düzenli yapılan gençlik kampları ülkemizin dört bir yanından gelen öğrenci gençleri bir araya getirerek, hoş görü ortamı içerisinde aralarında güçlü dostluk bağları kurmalarını sağlamaktadır. Ülkemizin geleceği olan gençler, aynı zamanda Anadolu'nun zengin tarihsel ve kültürel birikimini daha yakından tanıyıp ve yeni yaşam deneyimi kazandırmaktadır.

Halka ve öğrencilere yönelik rekreatif hizmetleri uygulanması ve planlanması, başta Üniversiteler , yerel yönetimler ve kulüpler olmak üzere yaşam kalitesini artırmaya yönelik çalışmalar hız verilmeye başlandı. Bu kurumlar; insanlara serbest zamanlarını verimli hale

dönüştürme fırsatı veren rekreasyon kavramını öğretmekte,onları iş, yaşam ve geçim sıkıntısından bir parçada olsa uzaklaştırmaya çalışmakta ve yaşam kalitesini artırmayı hedeflemektedir. Bu amaçlar doğrultusunda üyelerine; sportif faaliyetler, eğlendirici oyunlar, eğitici ve bilgiye dayanan çeşitli oyun ve aktivite seçenekleri sunmaktadırlar.

Rekreasyonun diğer boyutu ise gelenek, görenek ve adetler doğrultusunda uyguladığı, rekreasyon olgusu içinde yer alabilecek etkinliklerdir. Bunlar arasında ;yakın komşu ziyaretleri, kahvehanede oyun ve sohbetler, piknik gezileri, kabul günleri, kır, park gezileri, hamam sefalari, sinemaya, tiyatro ve diğer sanatsal faaliyetleri sayabiliriz. Bunlardan bazıları serbest zaman etkinliği ile birlikte toplum içi bazı gelenekleri devam ettirmek açısından önemlidir.

Rekreasyonun en önemli uygulama alanlarından biride Doğal güzellikleri ile zengin Turizm kentlerimizdir. Alternatif spor turizmi içersinde yer alan rekreasyon etkinlikleri çeşitlilik arz etmektedir. (Kaya tırmanışı, hiking, treaking, günü birlik doğa yürüyüşleri, dağ bisikleti, tur kayağı, vs)

Bu sebeple; Rekreatif amaçlı spor turizminin Türkiye'deki alternatif turizmin gelişmesine katkılarının araştırılması, turizm sezonunun uzatılması, ülke ekonomisi ve tanıtımı açısından önemli olacağı kanaatindeyim.

TÜRKİYE'DE EĞİTİM VE REKREASYON

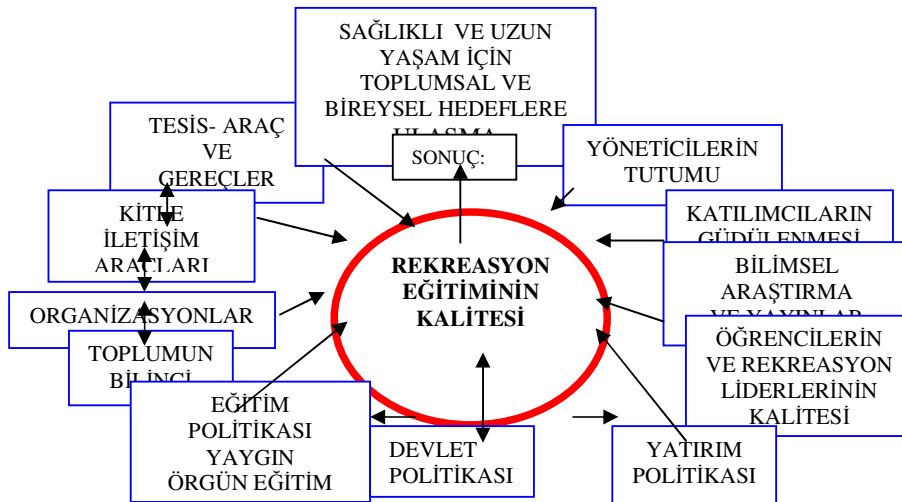
ABD 'de kalp dolaşım rahatsızlıklarından ölüm %45'leri geçmektedir. Bu ülkede sağlıklı bir kuşağın varlığından bahsetmemiz mümkün değildir. 1980'lerden itibaren, ABD'de, Kalp dolaşım rahatsızlıkları ve onun ürünleri olan; aşırı şişmanlık, hareketsizlik, yüksek tansiyon, stres hastalıklarına çözüm aranmaya başlandı. Tıbbi çalışmaların yanında kitle iletişim araçları ve eğitimde beden eğitiminin rolünü artırarak toplumun yaşam felsefesini değiştirmeye çalıştılar.

Amerika ulusal şehir ligi başkanı Sharp James, "Ya yeniden yaratacağız ya da onları cezaevine göndereceğiz" demiş ve 1992 yılında yapılan bir araştırmada, 21 yaş altındaki 21.8 milyon gencin tutuklandığını ve bunların devlete yıllık maliyetlerinin 2.3 milyar dolar olduğunu belirtmiştir.

New Mexico valisi Martin Chavez, birkaç yıl önce okullardan spor ve müzik derslerinin kaldırıldığını ve suç ve vandalizm oranında artışın oluştuğunu ve bu artışın derslerin tekrar programa konması ile eski seviyesine gerilediğini belirtmiştir. Dolayısı ile gençliği cezalandırma ve suçtan uzak tutmak için programlara harcanacak olan para başka sektörlerin kullanımına sunulmuştur.

Rekreatif eğitimlerle her yaştaki insanın yaşam kalitesini arttırmak, daha yaratıcı, mutlu ve sağlıklı birey ve toplum olmanın yolu, çocukluk çağından itibaren kazanılan alışkanlıklar ile vücudunu doğru kullanma doğru değerleri yaşam felsefesi olarak benimseme özelliklerini geliştirmeyi hedefler. Ayrıca, sigara alkol gibi zararlı alışkanlıklardan uzak durma, daima aktif yaşam tarzını benimseme, aile ve toplum ile uyum içinde olma gibi değerlerde kazandırılmaya çalışılır. Ailede başlayan bu alışkanlıklar, okul çağında gelişir.Bu sebeple serbest zamanını doğru kullanma konusunda; kişilerin, ailelerin, eğitimcilerin ve yöneticilerin bilinçli olması çok önemlidir.

Tablo.1. Rekreasyon Eğitiminin Kalitesi.

Üniversitelerde Rekreasyonun Gelişimi

Üniversitelerde Rekreasyonun gelişimi çok uzun yıllara dayanmamaktadır. Rekreasyon dersleri ilk olarak ODTÜ-MARMARA ve GAZİ Üniversitelerinde başladı. Rekreasyon alanındaki ilk kitap Prof.Dr.Suat KARAKÜÇÜK tarafından hazırlanmıştır. Rekreasyon teriminin Üniversitelerde konuşulmaya başlamasının ardından Turizm-Rekreasyon bağlantısı gündeme gelmiştir. Rekreasyon pazarlamasının öncelikli olarak Turistik yörelerce kabul görmesini sağlamak üzere Muğla Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu Müdürü Prof.Dr.Erdal ZORBA'nın girişimleri ile 23 Mayıs 1997 tarihinde Muğla Üniversitesi, G.S.G.M. , Turizm Bakanlığı işbirliği ile düzenlenen panelde Rekreasyon bölümü olarak açılması görüşüne varılmıştır.

18-19 Aralık 1998 tarihlerde de dönemin Muğla Üniversitesi Rektörü Prof.Dr.Ethem Ruhi FIĞLALI, Üniversitenin BESYO müdürü prof.Dr. Erdal Zorba ve dönemin G.S.G. Müdürü Prof.Dr.Gazanfer DOĞU'nun destekleriyle Marmaris'te Turizm Bakanlığı, Üniversite Temsilcileri, Sektör Temsilcileri, Türsab, Milli Olimpiyat Komitesi Temsilcilerinin katıldığı çalışma grubu toplantısı gerçekleştirildi. Bu çalışma grubu toplantısında Rekreasyon Bölümü müfredat programları, ders içerikleri ve mezunlarının istihdamı konularında planlamalar yapıldı. Çalışma grubu sonuç raporunda Muğla Üniversitesi BESYO bünyesinde Rekreasyon Bölümü açılması yönünde tavsiye kararı alındı. Bu karar doğrultusunda Üniversitelerarası Kurulun 3 Temmuz 1998 tarih ve 96 Sayılı toplantısında 20 Nolu kararla Muğla Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu bünyesinde Rekreasyon Bölümü açılması yönünde Yüksek Eğitim Kurulu Başkanlığına görüş bildirilmesine karar verildi. Bu çabalar sonucunda Yükseköğretim Kurumunun 12.04.2000 tarihli toplantısında alınan kararla 2547 Sayılı Kanunun 2880 Sayılı kanunla değişik 7/d-2, 7/4 Maddeleri uyarınca BESYO' lar bünyesinde Rekreasyon Bölümünün açılmasına karar verildi. İlk olarak üç üniversitede açıldı

Bu Bölümlerden mezun olacak öğrencilerimizin istihdam alanlarına bakıldığında özellikle; Turizm Sektörü olmak üzere, yerel yönetimlerde , Milli Eğitimde İlk ve Orta Öğretimde özel ilgi alan derslerinde, Amatör ve Profesyonel Spor Kulüplerinde, Okul Öncesi Eğitim Kurumlarında ((Kreş-Anaokulu, vs. gibi) bölüm mezunlarının büyük boşlukları dolduracakları kanatındeyim.

Rekreasyon kavramının ülkemizdeki geleceği ile ilgili beklentilerin odak noktasında rekreasyon bölümünden mezun olan öğrencilerimizin kalitesinin üst seviyeleri taşınabilmesi yatmaktadır. Çünkü kaliteli mezunlar verebilen Rekreasyon bölümleri, ülkemizin gelişmesinde rekreasyon ile bağlantılı bütün kavramlara pozitif etki sağlayacaktır. Bunun için açılmış ve açılacak bu bölümlerin yörenin konumuna ve ihtiyaçlara göre, eğitimi dejenere etmeden, rekreasyon alanında gelişmiş ülkeleri yakından takip ederek, aynı zamanda kendi toplumsal değerlerimizle birlikte kültürel zenginlikleri de dikkate alarak hizmet vermesi sağlanmalı.

Bu düşünceden yola çıkarak, Türkiye'de rekreasyonun gelişmiş ülkeler seviyesine ulaşması için aşağıdaki önerilere dikkat edilmesi gerekir;

- Üniversitelerde Kampüs rekreasyonu kavramının geliştirilmesi
- Rekreasyonun çeşitlendirilerek yasal düzenlemelerin yapılması,
- Rekreasyon bölümleri amaca göre açılması ve kaliteye önem verilmesi,
- Yerel yönetim yasalarının çıkarılması,
- Alternatif turizmde önemli yeri olan rekreatif spor turizmi için Bakanlıklar ve Genel müdürlükler arasında iş birliği ve yasal düzenlemeler yapılması,
- Kitle iletişim araçları ile tanıtımının yaygınlaştırılması ve toplumun bilinçlendirilmesi,
- Devletin destekleyici ve geliştirici yatırımlara önem vermesi, ekonomik ve kültürel hamlelerin bir an evvel yapılması ile hoş görülme ve bilgi ile sevgiyi birleştiren bir ülkenin olmasına katkı sağlayacağı kanaatindeyim.

KAYNAKÇA

- Bucher, A., Richard, C., Bucher, D., (1974)**, Recreation for Today-s Society, New Jersey, Prentice-Hall, Inc, s:4,5,6.
- Abadan, M., (1966)**, Türk Üniversite Öğrencilerinin Serbest Zaman Faaliyeti, BZD Semineri, HSEK Yayını, İstanbul.
- American Collage Of Sport Medicine, (1980)**, Guidelines For Graded Exercise Testing And Exercise Prescription, Second Ed., *Lea And Febiger*, Philadelphia.
- American Heart Association, (1983)**, An Older Person's Guide To Cardiovascular Health, Dallas, Aha.
- Cordes, K., Ibrahim, H., (1996)**, Aplications in Recreation and Leisure, *Mosby Publishing*, ss.8-48.
- Çubuk, M., (1984)**, Turizmin Dinlenme Eğlenme ve Boş Zaman Değerlendirme ile Bütünleşmesi, Yeniden Tanım Denemesi ve Turizmin Planlanmasında Sistemli Bir Yaklaşım, *Mimar Sinan. Üniversitesi Yayınları* s.169, İstanbul.
- Gavin, J., (1992)**, The Exercise Habit, *Leisure Press Champaign*, Illinois.
- Getcher, LH., Pipin, G., Varnes., J., (1994)**, Perspectives on HEALTH, DC Health and Company Lexington.
- Howe, C.Z., (1983)**, Establishing Employee Recreation Programs,*Leisure Today* Vol: 54, S 34.
- Işıkhan, V.,(1996)** İş Doyumu, Verimlilik Dergisi, Ankara . s: 124.
- Karaküçük, S.; (1999)**Rekreasyon (Boş Zamanları Değerlendirme),Üçüncü baskı, Bağrgan Yayınevi, Ankara.
- Kılbaş, Ş., (1995)**Gençlik ve Boş Zaman, Ç. Ü ,*Basımevi* Adana, s.29,30.
- La place, J., (1972)**, Health, *Apletion Century Crofts*, New York, Ss. 123-147.
- Lange, J., (1982)**, "America İs Fitness Binge "Us News And World Reeport, Maay. S 61-64.
- Mathieson, A., Goffry W., (1982)**Tourism Economic Physical ans Social İmpacts, Longman Group Limited , London.
- Menerney, W., (1978)**, "Help Yourself" İlinois, S5.
- Özbaydar, S.; (1983)**İnsan Davranışının Sınırları ve Spor Psikolojisi, Altın KitaplarYayınevi, İstanbul.
- Sağcan, M.; (1986)**Rekreasyon ve Turizm, İzmir.
- Sharkey, B.T., (1990)**, Phsyiology Of Fitness The Canadian Experience, *The Journal Of Sports Medicine And Physical Fitness*.
- Tezcan, M.; (1993)**Boş Zamanlar Sosyolojisi, Ankara üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Yayınları, Ankara.
- The Readers Digest Association, (1981)**, How To Keep Fit For Life, November.
- United States Of America, (1981)**, How To Keep For Life, 6. Edition, Usa, New York.
- Williams, C.S., Harageones, E.G., Jhohnson,D., Smith,C:D., (1999)**, Personal Fitness, *Kendall Hunt Publishing Company* , Iowa.
- Zorba,E; (1999)**Herkes İçin Spor ve Fiziksel Uygunluk, G.S.G.M. Eğitim Dairesi, Ankara.
- Zorba.E, Miçooğulları, O. B. Zorba.Ercan, Tekin.A,(2004)** "Sport Tourism in Turkey" *Journal of Sport Tourism*, Vol. 9.N 4, pp.325-329.
- Zorba.E, Miçooğulları, O. B., Zorba.Ercan, (2004)** " To Determine a Sport Tourists Profile For Turkey" *Journal of Sport Tourism*, Vol. 9.N 4, pp.323-324.
- Zorba.E, Miçooğulları, O. B., Zorba.Ercan, (2004)** " To Determine a Sport Tourists Profile For Turkey" *Journal of Sport Tourism*, Vol. 9.N 4, pp.323-324.
- Zorba.E, Ekici. S., Tekin. A., Mollaoğlu H., Babayığit(İrez) G., (2007)** " The Investigation of Sport Habits and Healty in Elderly" *Sport and Science in Bulgaria* , Vol. 1., pp.138-145.
- Zorba.E,(2005)** " Attitudes Towards Recreation, its Progress and Expectations in Turkey,(Model Universty), 46th Ichper. SD Anniversay World Congress Recreation and Leisure Symposium, ,November 9-13 , pp 98-101. (Full Text)
- Zorba E,** "Spor Turizminde Rekreasyonun Yeri ve Önemi" 9. *International Sports Sciences* Congress, November, (*Çağrılı Konuşmacı*).